Toekomstvisie Infocentrum WO2 Nijmegen

Inleiding
Sinds februari 2019 is in Nijmegen het Infocentrum WO2 Nijmegen gevestigd. Kerntaak van het Infocentrum is de (verhalen en gevolgen van de) Tweede Wereldoorlog zichtbaar maken in Nijmegen. Het Infocentrum is dé plek in de stad waar bewoners en bezoekers zich kunnen oriënteren als ze meer willen weten over de Tweede Wereldoorlog in de stad en het Rijk van Nijmegen. Om dit te bereiken biedt het Infocentrum een eerste oriëntatie over wat er toen is gebeurd en wordt doorverwezen naar andere locaties en organisaties in de regio waar meer informatie en verhalen te vinden zijn. Locatie is de Ridderstraat, onder het dak van de Lindenberg.

Deze toekomstvisie omschrijft de plannen en ambities van het Infocentrum voor de komende jaren. Dit document bestaat uit vier onderdelen:

A. Huidige positie Infocentrum
B. Infocentrum als netwerkpartner en verbinder
C. Toekomstige positie & locatie
D. Financiële positie en behoefte

A. Huidige positie Infocentrum WO2 Nijmegen

Doelstelling Infocentrum

Het Infocentrum is een toeristisch en educatief informatiepunt dat zeven dag per week geopend is van 10.00 tot 17.00 uur. Iedereen kan onaangekondigd een bezoek brengen **, de toegang is gratis. Op deze manier beoogt het Infocentrum door middel van kennisoverdracht, ervaren, beleven en interactie belangstelling te wekken voor de verschillende WO2 locaties en initiatieven in Nijmegen en de regio. Het Rijk van Nijmegen was een van de meest getroffen regio's van Nederland in de Tweede Wereldoorlog. Er zijn vele gevarieerde verhalen te vertellen over de oorlog in de stad en aangezien de steeds aanwezige dreiging van onvrijheid, is het des te belangrijker om de verhalen en het erfgoed van de oorlog te delen. Het Infocentrum WO2 Nijmegen vervult hier een belangrijke rol en is in dit kader opgenomen als BEI-instelling (Basis Erfgoed Infrastructuur, Verleden Beleefd).

Het doel is het informeren, engageren en doorverwijzen van een groot en breed publiek over en naar de historische binnen- en buitenlocaties en initiatieven rondom WO2 in Nijmegen en de regio. Het Infocentrum maakt mensen bewust van de historie van Nijmegen, om vervolgens aan te geven waar bezoekers nadere verdieping met betrekking tot deze historie kunnen vinden. In de dagelijkse praktijk blijkt het Infocentrum het midden te houden tussen de VVV en een kleinschalig museum. Door de gratis toegang is de drempel om het Infocentrum te bezoeken erg laag.

** Voor groepsbezoeken en educatieve groepen en programma's wordt doorgaans wel gereserveerd.

Bezoekadres
Ridderstraat 27
6511 TM Nijmegen
The Netherlands

Postadres
Postbus 144
6560 AC Groesbeek
The Netherlands

t +31 (0)24 - 397 4404
e welkom@infocentrumwo2.nl
w www.infocentrumwo2.nl

iban NL13 RABO 0333 9906 09
bic RABO NL2U
kvk 41057053
btw NL008166341B01

Als spin in het web heeft het Infocentrum dus een belangrijke verwijsfunctie voor de bezoekers van de regio, maar ook krijgen de verschillende WO2 organisaties een verdiende (fysieke) plek om de herinnering aan het erfgoed definitief op de kaart te zetten. Dit gebeurt niet alleen in het Infocentrum zelf, maar ook door bijvoorbeeld een educatief- en een evenementenprogramma. Daarnaast speelt het Infocentrum een rol als netwerkpartner (zie paragraaf 2 in dit document).

Het Infocentrum draagt op deze manier bij aan de inhoud van één van de verhaallijnen uit de erfgoedstrategie van Nijmegen. De manier waarop het Infocentrum inhoud geeft, past binnen de gemeentelijke visie “Verleden Beleefd”. Aan alle essenties van deze visie wordt invulling gegeven: betekenisvol beleven, innovatieve samenwerkingen en sector-overstijgend.

Inhoud Infocentrum WO2

Vier belangrijke gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog hebben een prominente plek in het Infocentrum:

1. het bombardement op Nijmegen
2. operatie Market Garden
3. de frontperiode
4. het Rijnlandoffensief

Deze gebeurtenissen hadden en hebben een grote invloed op de stad, zowel voor de burgers als ook voor het stadsgezicht, daarom is het van belang om hier uitgebreid aandacht aan te schenken. Er zijn verschillende misverstanden (denk aan het “Vergissingsbombardement” of de slag om “Arnhem”) die direct in het Infocentrum kunnen worden “gecorrigeerd” voordat de bezoeker wordt doorverwezen naar de plekken in de stad waar de sporen van deze gebeurtenissen en bijbehorende informatie te vinden zijn. Bovendien geven deze gebeurtenissen een bepaalde “uniciteit’’ aan Nijmegen. Uit gesprekken met bezoekers komt naar voren dat bezoekers deze verhalen c.q. de positie van Nijmegen aan het einde van WO2 niet kenden, maar wel interessant vinden en informatie hierover sterk waarderen. De grote wand met geprojecteerde kaart is hierbij voor veel bezoekers een duidelijk startpunt, omdat dit een goed beeld geeft van de strategische en geografische ligging van Nijmegen.

Andere elementen zoals de aanloop naar de oorlog, de bezettingstijd, vervolging en wederopbouw zijn uiteraard ook terug te vinden in de film, de hologramvitrine, de wisselvitrines en het boekenaanbod van het Infocentrum.

De doelgroep van het Infocentrum is breed en bestaat zowel uit inwoners van Nijmegen en de regio, als uit dagjesmensen en (buitenlandse) toeristen. Het merendeel van de bezoekers komt onaangekondigd, hetgeen ook aansluit bij de doelstelling van het Infocentrum. Groepen reserveren over het algemeen wel van tevoren. Het overgrote deel van de bezoekers bestaat uit volwassenen.

Educatie & Evenementen

Naast de mogelijkheid tot een individueel bezoek of bezoek in groepsverband biedt het Infocentrum een educatief programma dat vooral gericht is op de bovenste klassen van de basisschool. Dit kan bij behoefte aan een ander (hoger) niveau worden aangepast. Een voordeel van het Infocentrum is de flexibiliteit die het scholen biedt. Door de ligging in het midden van het centrum is het makkelijk te bereiken via OV en fiets en het is ook mogelijk om een relatief kort bezoek aan het Infocentrum te brengen zodat het gemakkelijk in het lesprogramma geïncorporeerd kan worden of gecombineerd kan worden met andere activiteiten in de stad.

Verder sluit het Infocentrum aan bij educatieve evenementen die in de stad worden georganiseerd. Dit zijn bijvoorbeeld het Kinderbevrijdingsfestival van de Lindenberg in mei en het Free Future Festival in oktober. In eerdere jaren was dit bijvoorbeeld het organiseren van workshops in samenhang met een Juniorsymposium in de stad of een MDT City Takeover Day.

Er is een jaarlijks evenementenprogramma met informatieve en afwisselende lezingen over bijvoorbeeld het bombardement of de Waaloversteek. Dit wordt aangevuld door activiteiten die op dat moment relevant zijn, zoals boekpresentaties, filmpresentaties of activiteiten die aansluiten op tentoonstellingen in het Vrijheidsmuseum. Hierbij is sprake van eigen activiteiten, maar daarnaast biedt het Infocentrum ook een podium aan andere organisaties zoals bijvoorbeeld het 4&5 mei Comité of Oorlogsdoden Nijmegen. Het Infocentrum sluit bovendien vaak aan bij evenementen of activiteiten van andere groepen of organisaties, zoals het Toen Festival (en voorganger 024 Geschiedenis), het Free Future festival, Grondfest.

Bedrijfsvoering

Het Infocentrum is zeven dagen per week geopend, gedurende het hele jaar. De dagelijkse bezetting wordt hoofdzakelijk ingevuld door vrijwilligers. De coördinatie en het beleid is in handen van een betaalde kracht, onder begeleiding van / gesteund door directie en staf van het Vrijheidsmuseum. Ook ten aanzien van de inhoudelijke invulling (denk aan de collectie en de samenstelling van educatie- en evenementenprogramma) speelt het Vrijheidsmuseum een belangrijke rol.

De bezoekersaantallen laten een gestaag stijgende lijn zien. In 2024 hebben ruim 10.000 bezoekers de weg naar het Infocentrum weten te vinden.
Toegang tot het Infocentrum is gratis. De financiering van het Infocentrum bestaat voor het overgrote deel uit een subsidie van de gemeente Nijmegen.

B. Infocentrum WO2 Nijmegen als netwerkpartner

Naast een inhoudelijke rol vervult het Infocentrum een vooraanstaande rol als netwerkpartner. Hiermee heeft het Infocentrum een spilfunctie in de stad Nijmegen en omgeving, waar op dit moment ongeveer 45 organisaties actief zijn binnen het domein van 'Herdenken en Vrijheid'. Het Infocentrum heeft eerder deze rol nadrukkelijk op zich genomen als penvoerder binnen het regioprogramma en kon daarbij gebruik maken van de organisatorische en personele back-up van het Vrijheidsmuseum. Op initiatief van het Infocentrum konden de partners elkaar op beide locaties ontmoeten en in zowel de voorbereiding van de projecten als in de uitvoering ervan kon er gerekend worden op het Infocentrum als kartrekker, ondersteuner, verbinder, kennisdeler en organisator.

Inmiddels heeft het Infocentrum de rol van penvoerder neergelegd, maar nog steeds heeft het Infocentrum een belangrijke functie binnen het netwerk van WO2 organisaties. Hierbij gaat het vooral om ondersteunende, praktische taken die een soepel verloop van het programma 80 jaar Vrijheid garanderen zoals netwerkbeheer, organisator en/of facilitator van regiobijeenkomsten en secretariele taken. Verder kunnen de organisaties rekenen op ondersteuning op gebied van PR-marketing doeleinden. Het Infocentrum beheert bijvoorbeeld diverse media (zoals vrijheidregionijmegen.nl) en biedt een fysieke plek voor flyers en posters.

In de toekomst wil het Infocentrum deze rol continueren en uitbreiden. Het Infocentrum wil fungeren als 'meldpunt' / loket voor evenementen en activiteiten op het gebied van WO2. Op deze manier kunnen organisaties en evenementen aan elkaar gekoppeld worden, waarmee de impact versterkt en het bereik vergroot wordt.

Uiteraard gaat het Infocentrum deel uitmaken van het educatienetwerk van de gemeente Nijmegen. Het Infocentrum ziet hierin voor zichzelf een belangrijke rol weggelegd als het gaat om onderwijs, zowel inhoudelijk als op het vlak van netwerkpartner met ook hier als doelstelling om de verschillende WO2 locaties en initiatieven met elkaar te verbinden.

C. Toekomstige positie & locatie

Infocentrum WO2 Nijmegen wil haar huidige functie en positie behouden, dan wel verder uitbouwen. In de afgelopen vijf jaar is een duidelijk stijging zichtbaar in bezoekersaantallen en wordt ook de rol van het Infocentrum als (netwerk)partner steeds duidelijker. Het Infocentrum denkt hiermee een basis gelegd te hebben om WO2 in Nijmegen beter zichtbaar en 'beleefbaar' te maken en ziet nadere mogelijkheden om verder en breder in deze rol te voorzien.

Infocentrum WO2 fase 2.0 heeft twee aanvullende doelstellingen:

1. Het verhaal van Nijmegen inhoudelijk aanvullen
2. Meer bezoekers aantrekken / doelgroep verbreden door samenwerking, uitbreiding activiteitenaanbod en verbinding met culturele en maatschappelijke instellingen.

Ad 1

- Binnen de presentatie van het Infocentrum is en blijft Nijmegen het centrale punt. Om het verhaal van Nijmegen nog completer te maken en om goed door te kunnen verwijzen naar andere locaties zou het Infocentrum graag onderdelen over de wederopbouw en over het Joodse leven in Nijmegen toevoegen. Doelstelling hierbij is het Joodse leven in Nijmegen aan het einde van de jaren '30 te schetsen en vervolgens te laten zien hoe WO2 dit veranderd heeft. Op deze manier vertelt het Infocentrum zowel een menselijk verhaal als een stedelijk verhaal. Dit is mogelijk als we de wandkaart uitbreiden en voorzien van extra lagen.
- Ook wil het Infocentrum een uitbreiding doen in het (korte) film aanbod. Hierbij zijn verschillende onderwerpen denkbaar, waaronder persoonlijke verhalen over oorlogsdoden.

Ad 2

- Het Infocentrum wil (inhoudelijke) toevoegingen doen door nog meer samen te werken met partners in de stad en de diversiteit van haar netwerk te vergroten. Tot op heden was de samenwerking vooral geënt op het WO2-veld, maar we willen hierin verbreden en samenwerking zoeken met maatschappelijke organisaties, culturele instellingen en het onderwijs.

  Fysiek kunnen we dit doen door (een deel van) de locatie beschikbaar te stellen als vergaderruimte voor kleine organisaties en voor studenten en medewerkers van -bijvoorbeeld- de Radboud Universiteit en de HAN. De laatstgenoemden kunnen de ruimte eveneens gebruiken voor vergaderingen, maar ook voor onderzoekspresentaties of scriptieverdedigingen, bijvoorbeeld voor Geschiedenis, Duitsland studies, North American studies, Conflictstudies en Politicologie. Ook wil het Infocentrum een kleine ruimte reserveren voor wisselende exposities door studenten, promovendi en wetenschappers met deze onderwerpen. Zo slaan we een brug tussen nieuw onderzoek en algemeen publiek. Om dit te realiseren is het van belang om deze organisaties actief te benaderen. Op deze manier groeit de betrokkenheid bij het Infocentrum, hebben mensen vaker een reden om het Infocentrum te bezoeken en is het mogelijk om aan te haken bij de actualiteit.

Bovendien wil het Infocentrum haar activiteiten uitbreiden en vaker activiteiten organiseren, denk hierbij aan filmprogramma's (bijvoorbeeld in samenwerking met 'Nijmegen blijft in beeld' of 'GoShort'), theatervoorstellingen, lezingen, live-muziek, Engelstalige WO2 stadswandelingen (voor 4Daagsepubliek en als intro voor internationale studenten) en kinderactiviteiten (bijvoorbeeld spionagetraining) tijdens de schoolvakanties. Hierbij en hiervoor wil het Infocentrum samenwerken met verschillende culturele en maatschappelijke organisaties en aanhaken bij verschillende initiatieven (bijvoorbeeld: Kunstnacht, Vierdaagse en Introductieweken).

De functie als 'loket' kan eraan bijdragen om verbindingen te leggen tussen Infocentrum en diverse instellingen, alsmede tussen verschillende andere instellingen. Door organisaties met elkaar in contact te brengen, activiteiten en evenementen op elkaar af te stemmen en programmering te verruimen en te verbreden, kan het WO2-verhaal veelzijdiger en voor een meer divers publiek verteld worden.

Door bovengenoemde toevoegingen groeit het Infocentrum verder in haar rol als netwerkpartner en verbinder dan wel netwerklocatie en wordt een breder publiek bereikt en de impact vergroot.

Locatie

De huidige locatie van het Infocentrum past bij de functie en de doelstellingen van het Infocentrum. Bovendien draagt de ontwikkeling van het Valkhofkwartier positief bij aan de doelstellingen van het Infocentrum en vice versa. Ook de wisselwerking met de faciliteiten van de Lindenberg draagt bij aan de invulling van de functie, evenals de Waalpainting over Market Garden op het pand. Kortom: het Infocentrum zou graag de plek in de Lindenberg behouden. Voorwaarde hierbij is wel dat het Infocentrum een zichtlocatie behoudt. Hierin kan de Lindenberg op dit moment geen toezegging doen, hetgeen betekent dat het Infocentrum wellicht op zoek moet naar een nieuwe locatie.

Een nieuwe locatie kent een aantal voorwaarden. Hiervan zijn er drie van groot belang aangezien zij direct bijdragen aan de doelstelling van het Infocentrum:

1. Er moet sprake zijn van voldoende passanten. Oftewel: het Infocentrum moet "in de loop" liggen. Een groot deel van de bezoekers komt toevallig bij het Infocentrum terecht. Een locatie die niet gezien wordt en/of van de buitenkant onvoldoende herkenbaar is, zou een grote daling van de bezoekersaantallen betekenen.
2. De locatie moet het mogelijk maken om het/een verhaal van Nijmegen in WO2 te vertellen. Idealiter ondersteunen de aard van de pand en/of de nabijheid van locaties die een rol speelden in Nijmegen het verhaal dat verteld wordt in het Infocentrum. Mogelijke voorbeelden hiervan zijn zicht op de Waalbrug of de Oversteek.
3. De mogelijkheid om groepen te ontvangen voor lezingen en educatieve activiteiten. Door de huidige locatie in de Lindenberg beschikt het Infocentrum gemakkelijk over een zaalruimte die de identiteit van het Infocentrum draagt. Hierdoor krijgt het Infocentrum een duidelijker gezicht én kan het een spilfunctie vervullen in het landschap van WO2-organisaties, maatschappelijke organisaties en evenementen.

Daarnaast zijn er een aantal praktische voorwaarden waaronder bijvoorbeeld goede bereikbaarheid en veiligheid ten aanzien van medewerkers en vrijwilligers. Hierbij is het goed om te weten dat het Infocentrum regelmatig bemand wordt door één persoon, hetgeen vraagt om bepaalde veiligheids-maatregelen. Ook moet de locatie voorzien in een kleine kantoorruimte en goede toegankelijkheid bieden voor minder validen.

De huidige publiek-oppervlakte van het Infocentrum bedraagt ongeveer 250 m². Afhankelijk van de faciliteiten zou een publieks-oppervlakte van 300 tot 500 m² wenselijk zijn om de aanvullingen te kunnen doen zoals eerder omschreven.

D. Financiële positie en behoefte

De exploitatie van het Infocentrum WO2 Nijmegen wordt gefinancierd door subsidie vanuit de gemeente Nijmegen. In 2025 bedraagt deze subsidie € 178.000. De voornaamste kostenposten zijn personeelskosten (49% van begroting) en huurkosten (28% van de begroting).

Zoals eerder aangehaald zou het Infocentrum graag de huidige locatie behouden. De begroting van het Infocentrum op een andere locatie is sterk afhankelijk van die locatie. Ten eerste vraagt de realisatie c.q. verhuizing van het Infocentrum om een eenmalige investering die bestaat uit verhuiskosten van techniek en installaties (eerste indicatie: € 130.000), gebruiksklaar maken van de nieuwe ruimte (afhankelijk van de ruimte) en inhoudelijke aanvullingen zoals omschreven. Ten tweede brengt de jaarlijkse exploitatie kosten met zich mee.

De jaarlijkse exploitatiebegroting verandert als de oppervlakte van het Infocentrum toeneemt en als het activiteitenprogramma uitgebreid wordt, omdat ontwikkeling van het programma vraagt om extra personele inzet. Wellicht kan een aanvullende evenementensubsidie vervolgens voorzien in de kosten voor uitvoering van het programma.

Samengevat leidt dit tot de volgende financierings- c.q. subsidie vraag:

N.B. Sterk afhankelijk van de nieuwe, nog onbekende locatie

- Jaarlijkse exploitatie, uitgaand van dezelfde oppervlakte, wel aangevuld met extra personele inzet m.b.t. uitbreiding activiteitenprogramma: € 205.000
- Eenmalige subsidie, bedoeld voor verhuizing en inhoudelijke toevoegingen: € 250.000 (1e grove schatting, sterk afhankelijk van de beschikbare ruimte)
- Evenementensubsidie: nader uit te werken c.q. afhankelijk van uiteindelijke aanbod

Aangezien er nog geen duidelijkheid over een mogelijk nieuwe locatie, bestaat de subsidie aanvraag uit een exploitatiesubsidie voor 2026 t/m 2028.

Maria Tadema, coördinator Infocentrum WO2 Nijmegen

Esther Horsten, directeur Infocentrum WO2 Nijmegen & Vrijheidsmuseum

Oktober 2025